ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА

УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Изборно веће Филолошког факултета нас је на седници од 30. 10. 2013. именовало у Комисију за припрему извештаја за избор кандидата који су се јавили на конкурс за доцента за ужу научну област Романистика, предмет Француски језик, о чему подносимо следећи извештај.

На конкурс се пријавио само један кандидат, др Татјана Самарџија Грек, досадашњи доцент за предмет Француски језик на Катедри за романистику.

Др Татјана Самарџија Грек је рођена 1971. године у Книну, Република Хрватска, где је завршила основну школу и класичну гимназију.
На Филозофском факултету у Задру завршила је прве две године упоредних студија француског језика и књижевности и енглеског језика и књижевности. „Свеучилишну награду“ као најбољи студент Филозофског факултета у Задру добила је1991. гоодине.

Студје је наставила на Филолошком факултету у Београду на групи за Француски језик и књижевност где је дипломирала октобра 1993. са просечном оценом 9,92. Награду за најбољег студента Филолошког факултета (1991/1992) добила је 1993. године.

Магистрирала је 1999. године са тезом о „Категорији времена у релативним реченицама француског језика“ на Филолошком факултету у Београду.

Стипендију од месец и по дана искористила је 2001. године за почетак рада на докторској тези на Универзитету Нова Сорбона у Паризу. Докторску тезу под називом *Propositions relatives narratives en français (Наративне релативне реченице у француском језику)* одбранила је јануара 2008. на Универзитету Париз 3 – Нова Сорбона (Université PARIS III – Sorbonne Nouvelle). Докторска дисертација је нострификована од стране Комисије Универзитета у Београду јуна 2008.
На Филолошком факултету у Београду ради од маја 1994., најпре као асистент-приправник за Француски језик на Групи за француски језик и књижевност Филолошког факултета у Београду. У овом својству је држала

вежбе из фонетике, лексикологије, синтаксе француских глаголских времена, синтаксе реченице, вежбе из ортографије, као и вежбе из Француског као изборног предмета.

У звање асистента за предмет Француски језик је изабрана 2001. и реизабрана на исто радно место 2007. У овом периоду била је секретар Лингвистичке секције Филолошког факултета.

Од 2002. до јуна 2006. била је лекторка за српски језик на Универзитету Париз 4 – Сорбона, на Одсеку за словенске језике и књижевности, уз истовремене докторске студије на Универзитету Париз 3.

У звање доцента др Татјана Самарџија Грек је изабрана 2009. године. Од тада предаје Синтаксу и семантику француских глаголских времена и Синтаксу и семантику француске реченице.

Уједно, од 2009. године учествује, у својству координатора за наставу, у организацији и извођењу пројекта првог међународног мастера на Филолошком факултету – мастера „Језици, пословање и међународна трговина“, у сарадњи са Универзитетом у Орлеану. У склопу овог мастера, предаје Пословни француски језик, и један је од ментора за израду професионалног пројекта и одбрану стручне праксе.

Као ментор руководила је израдом већег броја мастер радова из области француске лингвистике и граматике од 2010. године.

Са колегиницама Татјаном Шотра и Љиљаном Ђурић, била је рецензент *Граматике француског језика за основну школу* ауторки Анке Топаловић-Радман и Марије Нешић коју је 2012. године објавио Датастатус.

Др Татјана Самарџија Грек је од избора у звање доцента објавила следеће радове:

« **Enseignement du français et théorie du prototype** ». *Филолошки преглед*, Београд, XXXVI, 2, 2009, 223-235.

« **Глаголски прилози садашњи *говорећи* и *одговарајући* у *Новом завјету* Вука Караџића и њихови еквиваленти у оригиналном тексту и неким француским преводима**“. Научни састанак слависта у Вукове дане, 40/1, 2010. Београд: Међународни славистички центар, 2011. [543]-556.

« **Politeness in Prayer: T-V Distinction in Religious Discourse**”. *Text Processing and Cognitive Technologies.* Paper Collection. № 20. (Edited by V. Solovyev, V. Polyakov). Proceedings from the XIII-th International Conference «Cognitive Modeling in Linguistics», September 22 ─ 29, 2011, Corfu, Greece. Kazan: KSU, 2011, 176-179.

„**Le temps et l’espace dans les propositions relatives postposées et temporelles antéposées**“. *Филолошки преглед,* Београд, XXXIX, 2012, 69-89. Colloque de linguistique française et de didactique du français: *"L’expression de l’espace et du temps en français : quelles formes pour quels sens ?"*

„**Иво Андрић и америчка књижевност: мотив белине у *Проклетој авлији* и *Моби Дику* Хермана Мелвила**“. Научни састанак слависта у Вукове дане, 41/2, 2011. Београд: Међународни славистички центар, 2012. 451-469.

„**Les perspectives temporelle et narrative dans la carte et le territoire de Michel Houellebecq** ». Зборник са IV. међународне конференције „Les études françaises aujourd'hui“ одржане у Београду 10. и 11. новембра 2011. *Les études françaises aujourd'hui,* Београд, 2012, 237-247.

„**Партицип презента у *Исповестима* Жан-Жака Русоа**“. IV *међународни конгрес ПРИМЕЊЕНА ЛИНГВИСТИКА ДАНАС*. Београд, 12-14. октобра 2012. (Зборник у припреми; уз потврду уређивачког одбора зборника да је рад прихваћен за штампу)

„**Participes présents et adjectifs déverbaux dans les *Confessions* de Jean-Jacques Rousseau**“. V. међународна конференција „*Les études françaises aujourd'hui***.** *De la pensée à son expression*“ одржана 9. и 10. новембра 2012. у Новом Саду. (Зборник у припреми, уз потврду уређивачког одбора зборника)

2013 “**You and Thou: Rude or Respectful? (V/ T Forms of Personal Pronouns)**”. *Across Languages and Cultures*, зборник са међународне конференције, Херцег Нови, од 4. до 6. јуна 2009, 633-641. Рад је тренутно доступан само у електронском облику. Опис извора дана 12.11.2013.

У раду „Enseignement du français et théorie du prototype“ („Настава француског језика и теорија прототипа“, 2009), Татјана Самарџија Грек предлаже измене у настави граматике француског језика на Универзитету. Ове измене су мотивисане проширеном Теоријом прототипа (Lakoff 1987, Givon 1986, Rubba 1986, Kleiber 1990). У лингвистичкој теорији и у настави језика, и данас доминира аристотелијански приступ, који категорију дефинише фиксираним и затвореним скупом „обавезних и довољних обележја“. На примеру објашњења која граматике нуде за употребу индикатива и субјунктива у зависним реченицама, ауторка показује да психолошки и дидактички фактор захтевају да се у настави у први план стављају типични („правилни“) примери употребе једног или другог начина, а пренебрегавају, или „неправилним“ проглашавају примери које она сматра „периферним“, у којима контекст главне реченице дозвољава један или други начин. Из ових разлога се ученици француског језика индиректно онемогућују да сагледају континуирану природу језика и дискурса, која дозвољава испреплитање категоријалних домена. Ауторка показује да су ови „неправилни“ случајеви употребе, у контекстима где се индикатив користи тамо где бисмо очекивали субјунктив и обрнуто, као и они у којима оба начина долазе у обзир, заправо сасвим правилни, али подразумевају комбиновање морфосинтаксичких и контекстуалних

параметара од којих су неки карактеристични само за један или други начин, а други заједнички.

Рад „Le temps et l'espace dans les propositions relatives postposées et temporelles antéposées" („Време и простор у постпонираним релативним реченицама и антепонираним временским реченицама", 2012) истражује обележавање времена и простора у антепонираним темпоралним зависним реченицама у поређењу са наративним релативним реченицама, чији је циљ увођење у нарацију постериорног догађаја у ком учествује агенс исказан антецеденсом и релативизатором. С једне стране, сама се релативна структура фокусира на ентитет обележен антецеденсом и релативном заменицом (просторна димензија), преко кога су просторно повезани процеси релативне и главне реченице у којима учествује. Увек постпониране, наративне релативне реченице исказују постериорне специфичне догађаје у којима учествују специфични ентитети. Путем линеарне прогресије (тема – рема/тема – рема), где антецеденс (рема) у главној реченици упућује на исти ентитет као и релативизатор (тема) у наративној релативној реченици, ова структура приказује како след догађаја у времену паралелно прати просторну прогресију од једног ентитета ка следећем („домино ефекат"). С друге стране, антепонирана темпорална реченица уведена везницима *quand* и *lorsque* експлицира временску релацију са садржајем главне реченице, при чему та темпорална веза имплицира, али не условљава просторну блискост двају догађаја или стања, што је код наративних релативних реченица обавезно.

Време и простор у језику и књижевности тема су и рада „Les perspectives temporelle et narrative dans *La Carte et le territoire* de Michel Houellebecq" („Темпорална и наративна перспектива у *Карти и територији* Мишела Велбека, 2011). Ауторка објашњава како романописац Мишел Велбек користи у роману *Карта и територија* три временска глаголска облика – презент, француски аорист и перифрастични футур прошли (*futur périphrastique du passé,* структура *il devait* + *Infinitif*), како би варирао временске релације између приповедача, романописца, разних протагониста и самог читаоца. Уједно, ова времена супротстављају перспективе из којих догађаје виде приповедач, смештен на крај 21. века, и главни јунак, савременик читалаца с почетка 21. века. Велбек се поиграва са временским релацијама у традиционалном роману: оно што је прошлост за будућег приповедача – испричана традиционалним аорисним облицима – заправо је, у екстрадијегетској равни, презент писца Мишела Велбека и његових читалаца 2010. године, када је роман објављен. Презент је резервисан само за будућег приповедача, који га користи да би приповедао о друштву око себе. Најзанимљивија је свакако употреба перифрастичног футура прошлог у облицима попут *il devait* + *inf.* која подразумева двоструку перспективу: „свезнајући" приповедач враћа се више од пола

века уназад и сагледава догађаје за које зна да ће се касније догодити. Ова употреба је условљена кориштењем аориста, у ком дискретни приповедач ниже догађаје у животу главног јунака. Наиме, догађаји у аористу су тачка одмеравања за оне у перифрастичном футуру. Ауторка показује да овако структурисана нарација упућује читаоцу дискретну поруку: сви наши презенти постаће аористи, које ће прекрити бујна вегетација неког будућег презента.

Почев од рада „Глаголски прилози садашњи *говорећи* и *одговарајући* у *Новом Завјету* Вука Караџића и њихови еквиваленти у оригиналном тексту и неким француским преводима“ (2011), Татјана Самарџија Грек показује занимање за партиципске облике и њихову текстуалну улогу. У овом случају ауторка анализира грчки партицип презента активног *legon* и партицип аориста активног *apokritheis* у грчком тексту Матејевог и Лукиног јеванђеља и њихове еквиваленте у Вуковом *Новом завјету*, као и у преводима Емилијана Чарнића и Лује Бакотића, те у француском преводу Луја Сегонда и Јерусалимској Библији на француском. Статистичком и лексичком анализом глаголских предиката који управљају овим партиципима, она нуди хипотезу по којој су ови грчки партиципи граматикализоване ознаке директног говора у новозаветном тексту, будући да у том периоду није било интерпункције којом би се један дискурс интерполирао у други. По њој, ове структуре представљају грчке калкове честог хебраизма из Старог завета, што се може јасно видети кроз поређење хебрејског текста и Септуагинте. Она показује да је Вук веома доследно преводио ова два партиципа облицима *говорећи* и *одговарајући* (*запита га говорећи, одговарајући рече*), док су други преводиоци на српски, као и француски преводиоци, изостављали ове партиципе уз други глагол говорења или прибегавали координацији индикативних облика.

Француски партицип презента предмет је и чланка „Participes présents et adjectifs déverbaux dans les *Confessions* de Jean-Jacques Rousseau“ („Партиципи презента и партиципски придеви у *Исповестима* Жан-Жака Русоа“, у штампи), у ком ауторка пореди својства партиципа презента и из њега изведеног придева. Она полази од рада британских аутора Меклура и Рида (McLure, Reed, 1990) под насловом „A notional approach to French verbal adjective“, чија је основна поставка да партиципски придев у *livre amusant* исказује активност или способност ентитета која „одређује његов начин постојања – али га не дефинише, нити му је консупстанцијална“. Настојећи испрва да на корпус партиципских придева у Русоовим *Исповестима* примени Меклурову и Ридову класификацију, ауторка, анализирајући глаголске лексеме и њихову учесталост, предлаже сопствену класификацију, која корпус свих партиципских придева представља као континуум, од 1. партиципских придева који још увек снажно евоцирају јединствен специфични процес у току, и који су

најсличнији категоријалном значењу партиципа презента (*disparaissant*), води преко 2. придева који означавају понављање специфичног процеса које прераста у особину, затим се у 3. типу итерација више не препознаје, потпуно прерастајући у својство, тако да се чак ни транзитивност више не осећа у *ignorant* и *endurant*; коначно, на другом крају континуума налазимо 4. партиципске придеве настале од глагола стања или осећања, који исказују неограничени интерни процес, и чији садржај је стога најближи стандардним описним придевима, лишеним било какве динамике.

Коначно, Татјана Самарџија Грек бави се и једном другом опозицијом француских „облика на –ant“ у раду „Партицип презента у *Исповестима* Жан-Жака Русоа“, који покушава да баци ново светло на опозицији партиципа презента и герундива. Наиме, ауторка истражује зашто ова два сродна облика могу да алтернирају када је партицип презента у функцији апозиције. Она најпре указује на то да је функција апозиције далеко најчешћа у корпусу свих партиципа презента у овом Русоовом делу, и да она са герундивом дели нека својства, факултативност и мобилност пре свега. Сличности у логичким интерпретацијама партиципских и герундивских конструкција проистиче, сматра она, из идентичних логичких релација у које ове структуре ступају са садржајем главне реченице, на основу синтаксичке самосталности. Ауторка закључује да герундив казује како или кад се врши радња главне реченице, а партицип презента какво својство ентитета доводи до процеса у главној реченици.

У раду „You and Thou: Rude or Respectful? (V/T Forms of Personal Pronouns)“ („Ви и ти: непристојно или учтиво? (опозиција В/Т личних заменица)“, 2013) Татјана Самарџија Грек испитује алтернацију заменица *ти/Ви* у српском и хрватском језику у контексту Теорије учтивости П. Браун и С. Левинсона, чији су концепти „позитивног“ и „негативног образа“, као и „чинова који угрожавају образ“ (Face Threatening Acts, FTA) развијени на темељу радова Е. Гофмана и његовог концепта „образа“ (Face, Face-work, 1955). Противно стереотипној представи о облику *Ви* као учтивом, ауторка испитује факторе који облик *ти* чине позитивним и пожељним. Овоме супротставља прелаз са *ти* на *Ви* у контроверзном роману Амелије Нотомб *Сумпорна киселина*, где фамилијарно француско *ти* постаје израз агресивности и нечовечности, а *Ви* се намеће као израз поштовања човекове личности и интиме. Она закључује да, у зависности од збира параметара који играју улогу у датој комуникативној ситуацији, као и од параметра који доминира, оба облика личне заменице могу бити учтиви или неучтиви; ове заменице су језички израз позитивног или негативног физичког приближавања или удаљавања.

Наставак оваквог размишљања представља рад „Politeness in Prayer: T-V distinction in Religious Discourse“ („Учтивост у молитви: опозиција Т-В 2011), у коме се проучава употреба заменица *ти/Ти/Ви* у корпусу

хришћанских молитава. Ауторка подсећа да облик *Ви* за обраћање Богу није посведочен нигде у тексту Библије јер није својствен хебрејском, грчком и латинском језику пре наше ере, као ни првих векова наше ере. У православљу је облик *ти/Ти* константно присутан кроз простор и време. Док у енглеском језику постепена неутрализација *Thee/Ye (Thou/You)* у 16. и 17. веку подразумева одбацивање облика 2.л.ј., дотле у верском дискурсу англофоних протестаната *Thee/Thou* остаје једини облик кориштен у преводима Библије. С друге стране, француски верски сукоби у периоду Реформације рефлектују се и на језичком плану, па католици употребљавају *Ви*, а протестанти *Ти*. Док је за англофоне и франкофоне протестанте употреба *Ти* израз „позитивне учитвости“, која фаворизује блискост и непосредност, без претњи по образ саговорника, дотле инсистирање на облику *Ви* у односу на Бога, Богородицу и свеце јасно указује на „негативну учтивост“, тј. тежњу да се очува учтива дистанца (Respect and Protect) између саговорника, као израз њихове неједнакости.

Рад који се издваја у односу на све друге јесте књижевна анализа „Иво Андрић и америчка књижевност: мотив белине у *Проклетој авлији* и *Моби Дику* Хермана Мелвила“ (2012), у ком ауторка нуди једно ново обједињено тумачење топоса снега, Проклете авлије и Карађоза у Андрићевом роману, а на темељу анализе дуализма беле боје у Мелвиловом роману. Указујући на додирне тачке Кјеркегорове филозофије са Мелвиловом, као и на гностичке утицаје на оба писца, ауторка излаже хипотезу по којој је белина у оба романа израз неприступачности и етичке амбивалентности трансцендентних сила. Док је код Мелвила свирепост белине извор безнађа и песимизма, код Андрића белина, у завршној сцени, симболише човеково трајање.

Научна интересовања др Татјане Самарџије Грек су веома разнородна, али се издвајају пре свега синтакса релативних реченица, питање партиципа презента и семантика личних заменица. У својим радовима она долази до веома занимљивих резултата који су плод оригиналне, прецизне и ригорозне анализе. Др Татјана Самарџија Грек се не устручава да своје становиште супротстави неким увреженим ставовима и при том је њена аргументација јасна и разложна. Њен поступак у формулацији и доказивању својих ставова је увек одмерен и концизан, без брзоплетих и неаргументованих решења.

Ови квалитети се јасно виде и у раду са студентима. Др Татјана Самарџија Грек на изузетно систематичан, јасан и доступан начин студентима пружа неопходна објашњења сложених синтаксичких структура.

Овде се мора поменути и њена велика марљивост и колегијалност које доприносе успешном раду Катедре.

На основу увида у научни, стручни и педагошки рад кандидаткиње, Комисија је дошла до закључка да она у пуној мери испуњава све услове и предлаже Изборном већу Филолошког факултета да др Татјану Самарџију Грек реизабере у звање доцента за ужу научну област Романистика, предмет Француски језик.

У Београду, 21. 1. 2012. Комисија

_____

Др Михаило Поповић, ванредни професор

_____

Др Веран Станојевић, ванредни професор

_____

Др Јелена Новаковић, редовни професор